

Stichting Belmonte Arboretum

Jaarverslag 2020

Vooraf

Het meest gekke jaar dat je als directeur van een stichting kunt meemaken, een jaar met een virus dat ons allemaal in greep had en nog steeds houdt. Een jaar waarin we een volgende stap hadden willen zetten op het gebied van onze theetuin, een jaar waarin we hadden verwacht dat we ons verdienmodel rond gingen maken.

Maar helaas: de waarheid was anders. Corona betekende geen activiteiten, en dus geen sluitend verdienmodel. Gelukkig werden we wel gesteund in dit moeilijke jaar. Zowel onze donateurs, de gemeente maar ook sponsoren en bezoekers hielpen ons op een fantastische manier.

Maar niet kunnen werken aan nieuwe projecten betekende niet dat we stil hebben gezeten. Uiteraard moet altijd die ruim 10 hectare bijzonder tuin worden onderhouden, onze vrijwilligers en hovenier leveren elk jaar weer fantastisch werk. Op het gebied van PR deden we een aanpassing, ook uit budgettaire overwegingen. Geen Bulletin, maar een Nieuwsbrief. En dat beviel zo goed dat we doorgaan met deze uitgave en we het Bulletin wellicht anders gaan invullen.

Maar ook een aantal projecten vormgeven, subsidies daarvoor aanvragen. Daarmee een aantal ontwikkelingen in gang zetten, verder gaan op de ingeslagen weg van voor 2020. Want er komen weer andere tijden, tijden waarin we elkaar en de tuin met haar rijke collecties weer op een gewone wijze kunnen ontmoeten,

Dedde Smid, directeur Stichting Belmonte Arboretum

Bestuursstructuur

De Raad van Toezicht (RvT) van de Stichting Belmonte Arboretum (SBA) bestaat uit de volgende leden: Lucas Noldus (voorzitter), Angelique van Helvoort, Theo van Hintum, Derk Hoek, Peter Oude Ophuis. Directeur-bestuurder van de SBA is Dedde Smid.

Elk lid van de RvT heeft naast bestuurlijke ervaring ook een specialistische 'inbreng'.

De RvT vergaderde vier keer in 2020, vanwege de coronapandemie gebeurde dit driemaal online. Elke zes weken vond overleg plaats tussen de voorzitter van de RvT en de directeur. Ten gevolge van corona werd de geplande zelfevaluatie door de RvT uitgesteld. Deze zal in 2021 plaats vinden zodra er weer bijeengekomen wordt op locatie.

Samenstelling van de Raad van Toezicht en schema van aan- en aftreden:

Lucas Noldus (voorzitter)	november 2016 - november 2021
Derk Hoek	november 2016 - november 2021
Theo van Hintum	februari 2017 - februari 2022
Peter Oude Ophuis	mei 2017 - mei 2022
Angelique van Helvoort	februari 2018 - februari 2023

De eerste benoeming van de leden van de Raad van Toezicht geschiedt voor een periode van vijf jaren. De Raad van Toezicht stelt voor de periode daarna een rooster van aftreden op, waarin jaarlijks een lid wordt herbenoemd of vervangen voor een periode van drie jaren.

De Raad van Advies (RvA) bestaat uit de volgende leden: Rens Buchwaldt (voorzitter), Theo Leijdens, Michiel Lindenbergh, Eric Schranz, Willemijn Vader.

De rol van de RvA is om vanuit specifieke deskundigheid bij te dragen aan het instandhouden en verder ontwikkelen van het Belmonte Arboretum. Alle leden van de RvA bezitten dan ook een specifieke deskundigheid die Belmonte ten goede komt of het draagvlak voor de tuin vergroten kan. De RvA vergaderde in 2020 drie keer: eenmaal op locatie en tweemaal online, daarnaast zijn er 1 op 1 contacten geweest waarin een beroep gedaan werd op de individuele deskundigheid van de leden, zoals de verdere invulling van de horeca, het uitbouwen van de externe communicatie.

Er is voorzien in een goede communicatie en uitwisseling tussen de Raad van Toezicht en de Raad van Advies doordat tijdens elke vergadering van de RvA ten minste één lid van de RvT aanwezig is.

Financiële situatie

In 2020 is de financiële positie van SBA, mede door de coronacrisis, niet versterkt. Het wegvallen van bijna alle opbrengsten uit (feesten, trouwerijen, vergaderingen, cursussen, rondleidingen, enz.) is hiervan de belangrijkste oorzaak. Bovendien bleek SBA buiten de boot te vallen voor alle (financiële) compensatieregelingen van de overheid en lagen de voorgenomen acties naar potentiële sponsors toe zo goed als stil door het wegvallen van veel persoonlijke contacten. Uit de jaarrekening blijkt dat het resultaat van 2020 ongeveer € 16.500 negatief zou zijn geworden zonder steun van de Gemeente Wageningen, met die steun is het resultaat nu ongeveer 0. Het aantal donaties is opnieuw gestegen mede door en dankzij de inzet van het Universiteitsfonds Wageningen. De exploitatiekosten van Belmonte zijn nog altijd goed in de hand en zeer laag voor een (collectie)tuin van deze grootte. De vrijwillige inzet van velen die bij de tuin betrokken zijn (management, bestuur, onderhoud en logistiek), ligt hieraan ten grondslag.

Het versterken van de financiële positie en het weerstandsvermogen van SBA was in 2020 (zoals ook in 2019) een speerpunt voor de activiteiten van de Raad van Toezicht en de directeur. Hieraan werd zo goed als mogelijk was gezien de omstandigheden invulling gegeven:

- Overleg met leden van het College van Bestuur van de WUR resulteerde eind 2019 in een structurele verhoging van de sponsoring die in 2020 werd geëffectueerd.
- Samen met het Universitair Fonds Wageningen (UWF) – waarin SBA als ‘fonds op naam’ is opgenomen – werd de werving van nieuwe donateurs succesvol voortgezet.
- In 2020 heeft de gemeente de incidentele subsidie voor dit boekjaar gehandhaafd. Er is overleg gaande om sowieso de structurele bijdrage van de gemeente richting Belmonte te verhogen.
- De in 2019 gelegde contacten met Unilever over de mogelijke bereidheid van sponsoring na de opening van het nieuwe Unilever Foods Innovation Center in Wageningen stonden in 2020 vanwege corona op een laag pitje.
- Eind 2020 werd een aanvraag tot ontheffing van het bestemmingsplan aangevraagd bij de Gemeente. Een positief besluit hierover is inmiddels genomen.
- De activiteiten rond de verbouwing van de oude loods hebben in 2020 stilgelegen. Indien een ontheffing van het bestemmingsplan wordt verkregen, zal in 2021 – afhankelijk van de dan beschikbare middelen – de loods omgebouwd worden tot een ruimte voor vergaderingen, bijeenkomsten en theetuin.
- Samen met het Wageningen Universiteitsfonds en met een aantal vrijwilligers worden de mogelijkheden onderzocht om een nieuw fonds op te richten specifiek gericht op aanplant en vervanging van bomen.

Zie voor concrete cijfers over de financiële situatie van Belmonte de Jaarrekening 2020 van de Stichting Belmonte Arboretum.

Organisatie

Het team van de SBA bestond in 2020 uit de directeur-bestuurder, de collectiebeheerder, de hovenier en gemiddeld 35 vrijwilligers. De dienstverleningsovereenkomst met de directeur is gebaseerd op een omschreven taakstelling; de dienstverleningsovereenkomst met de collectiebeheerder omhelst 1 dag per week. De inzet van beiden voldoet ruim aan de taakstelling. De hovenier werkt gemiddeld over het jaar 2½ dag per week – hiertoe is een inhuurovereenkomst gesloten met De Enk Groen & Golf. Van de groep van ruim 35 vrijwilligers is het grootste deel actief bij het tuinonderhoud, verder zijn er vrijwilligers die zich inzetten bij begeleiding van horeca-activiteiten, logistieke- en administratieve taken, onderhoud van gebouwen en materiaal, publicitaire activiteiten en managementondersteuning.

Collecties

In 2020 werd als vervolg op het collectiebeleidsplan 2013 – 2019 een nieuw plan opgesteld voor de periode 2020 – 2030. Dit collectiebeleidsplan werd in de novembervergadering van de RvT goedgekeurd en wordt nu uitgewerkt in concrete werkplannen. De vier pijlers waarop het collectiebeleid wordt gefundeerd zijn: behoud van biodiversiteit, adaptatie aan klimaatverandering, duurzaamheid als prioriteit bij onderhoud en ontwikkeling van publieks- en recreatiefunctie. Het

voornaamste doel van het collectiebeleid voor de komende tien jaar is dan ook als volgt geformuleerd:

“De collecties van het Belmonte Arboretum worden samengesteld en onderhouden om, in de context van verantwoord beheer, duurzaamheid en klimaatverandering, ‘het verhaal van de biodiversiteit’ optimaal te kunnen vertellen.”

De gehele collectie van Belmonte is geregistreerd en wordt bijgehouden in een database voor botanische tuinen (IrisBG – Collection Management). Naast de eigen collectie beheerde Belmonte ook in 2020 de database van de collecties van de botanische tuinen van het Muiderslot en het Paleis het Loo.

Na de droge zomers van 2018 en 2019 en mede door haar ligging op de oude droge zandgronden van de Wageningse Berg leed Belmonte voor het derde jaar op rij veel schade door de droogte. Dankzij opnieuw de inzet van veel vrijwilligers lukte het redelijk om met extra beregening de schade aan de collecties te beperken. Een tiental oude bomen overleefden de droge zomers van de afgelopen jaren niet en moesten gekapt worden om gevaarlijke situaties voor bezoekers te voorkomen.

In 2019 werd de nieuwverworven Hemerocallis-collectie aangeplant op een weinig kleurrijke locatie. In 2020 bloeiden deze daglelies voor de eerste maal waardoor een extra decoratieve bloeiwaarde aan de tuin is toegevoegd. Alle planten werden tijdens de bloei gefotografeerd en aan de database toegevoegd, tegen vergoeding worden geïnteresseerden in de gelegenheid gesteld een daglelie naar keuze te adopteren en van een naam te voorzien.

De onderzoeksgroep Plantenbiosystematiek van de WUR startte in samenwerking met Belmonte een onderzoek naar genomevolutie in rozen (Prof. Eric Schranz, Plant Genome Evolution in the Genus Rosa). De wilde rozencollectie van Belmonte levert het basismateriaal voor dit onderzoek.

Onderhoud

Het onderhoud van de tuin wordt uitgevoerd door een hovenier gedetacheerd vanuit De Enk Groen en Golf uit Renkum: vier dagen per week van april tot november en één dag per week in de resterende winterperiode.

Een groep van gemiddeld 30 vrijwilligers helpt structureel op de dinsdagochtenden mee aan het onderhoud van de tuin. Tuinvrijwilligers worden naar gelang hun voorkeur ingezet bij het onderhouden van specifieke locaties of plantvakken in de tuin of nemen specifieke onderhoudstaken op zich. In de loop van het voorjaar van 2020 werd een start gemaakt met enkele groepjes vrijwilligers op de donderdagmiddag. Ten gevolge van corona werd er vanaf half maart niet meer gezamenlijk koffie gedronken in de rustpauzes, tijdens de lock down periodes lagen de vrijwilligersactiviteiten geheel stil waardoor het onderhoud van de tuin een flinke achterstand heeft opgelopen. Ook de inzet van cliënten van Zorgorganisatie Zideris is vanaf het voorjaar geheel gestopt, hierdoor viel bv. het legen van de prullenmanden en het verwijderen van ‘zwerfafval’ weg. Voor dit probleem werd voorlopig een oplossing gevonden door het inhuren van extra afvalcontainers die tweewekelijks geleegd worden.

Maatschappelijke Functie en Publiciteit

In 2020 kreeg het communicatiebeleid verder vorm. De Facebook pagina wordt bijgehouden en geregeld van foto's en kleine berichten voorzien. Het aantal volgers bedroeg eind 2020 ongeveer 500; berichten op Facebook worden tussen de 200 – 500 maal bekeken met uitschieters tot 2000 keer. Op verschillende plekken in de tuin kan via QR-codes informatie gevonden worden en kan men een gift doneren om het onderhoud van Belmonte te ondersteunen. Eind 2020 verscheen de eerste Nieuwsbrief, in eerste instantie op papier voor de donateurs, vanaf 2021 wordt het een elektronische versie. Hiermee wordt beoogd een grotere doelgroep te bereiken, nieuwe donateurs aan te trekken en te besparen op drukwerk en papier – dit laatste draagt ook bij aan een duurzaam organisatiebeleid.

In 2020 vielen veel van de geplande evenementen met een maatschappelijk belang weg vanwege de 1.5-meter maatschappij en de lock downs. Dergelijke activiteiten zijn altijd een welkome aanvulling op de functie van Stadspark die Belmonte ook heeft en illustreert de diversiteit die Belmonte te bieden heeft.

- Zo werd de 4&5 mei viering geannuleerd, vonden er geen openlucht voorstellingen plaats van het Wageningse Studenten Toneel, vervielen tal van rondleidingen, natuurcursussen en bijeenkomsten van natuurverenigingen, ging het jaarlijkse Belmondofestival niet door en werden de scholierenloop en de avondvierdaagse geschrapt. Geplande feesten en bruiloften werden afgezegd en nieuwe initiatieven werden niet aangemeld. Dit waren de maatschappelijke gevolgen van de coronapandemie en betekende tegelijkertijd een financiële strop voor Belmonte. Alleen de Plantenruilbeurs Groei & Bloei kon in het vroege najaar nog wel doorgaan. Belmonte vervulde in Coronatijd wel een belangrijke positieve rol in Wageningen als 'stadspark' voor ontmoetingen, buitensport, picknicklocatie, natuurbeleving en dergelijke. Er kwamen veel meer bezoekers en ook veel meer jongeren dan in voorgaande jaren.

Projecten en Samenwerking

In principe werden ook in 2020 alleen projecten in uitvoering genomen als hiervoor additionele (financiële) middelen beschikbaar waren. De structurele subsidies en de inkomsten uit de evenementen van het Koetshuis worden geheel ingezet voor de vaste personeelskosten en het onderhoud van de tuin. Wel werd in 2020 uit de reserve geput om noodzakelijk schilderwerk aan de buitenkant van het Koetshuis te laten uitvoeren.

Door de coronamaatregelen werd de samenwerking met andere organisaties in 2020 noodgedwongen beperkt. Volgende initiatieven werden voortgezet, de contacten verliepen veelal online:

- Verdere uitbouw van de landelijke database – gefaciliteerd door de NVBT – waarin de flora van alle botanische tuinen van Nederland is samengebracht.
- Stichting Geldersch Landschap & Kasteelen: materiële ondersteuning op vlak van onderhoud tuin en gebouwen.

- De samenwerking met het Wageningse Universiteit Fonds, o.m. betreffende de donateurenadministratie werd geïntensiveerd.
- Caters en leveranciers (lokale middenstand): wederzijdse bekendmaking en sponsoring.
- Specialisten/Verenigingen, zoals KNNV, Nederlandse Rododendron Vereniging, Nederlandse Rozenvereniging, Benelux afdeling van de International Camellia Society, Stichting RAVON, Vlinderstichting Nederland: uitwisseling van kennis, ondersteuning van projecten. Het aantal rondleidingen was echter zeer beperkt.
- Zorgorganisatie Stichting Zideris: de inzet van cliënten bij onderhoud van de tuin werd in de loop van het voorjaar van 2020 stopgezet en ook aan het openhouden van een Theetuin op de woensdagmiddagen kwam voorlopig een einde.
- Overleg met RAVON en de Stichting Geldersch Landschap & Kasteelen leidde tot concrete plannen voor het uitbaggeren en vergroten van de twee vijvers t.b.v. de herintroductie van de kamsalamander. Beide organisaties zullen hierbij hulp en ondersteuning bieden.
- Met Colors werden afspraken gemaakt over de inzet van personeel bij horeca-activiteiten, m.n. in de weekenden – vanwege het wegvallen van veel evenementen, bleef deze inzet in 2020 nog beperkt.

Wageningen, mei 2021